

Qızılca təhlükəsi yenə qalır!

ÜST və UNICEF-dən mühüm xəbərdarlıq...

Bir çoxları qızılcanı keçmişdə qalmış, artıq təhlükə yaratmayan bir xəstəlik kimi düşünür. Halbuki qızılca bu gün də dünyada ən yoluxucu virus xəstəliklərindən biri olaraq qalır.

Qızılca hava-damcı yolu ilə yayılan kəskin virus infeksiyasıdır. Xəstə insan öskürəndə və ya asqıranda virus havaya yayılır və otaqda saatlarla aktiv qala bilər. Yoluxuculuq səviyyəsi o qədər

yüksəkdir ki, peyvənd olunmamış şəxslərin böyük əksəriyyəti virusla təmasdan sonra xəstələnir.

Əlamətləri necə başlayır?

Qızılca adətən yüksək həra-

rət, halsızlıq, quru öskürək, burun axması və gözlərin qızarması ilə başlayır. Bir neçə gündən sonra ağız boşluğunda xırda ağ ləkələr (Koplik ləkələri) görünə bilər. Daha sonra isə üzdən başlayaraq bütün bədənə yayılan xarakterik qırmızı səpkilər əmələ gəlir.

ya reaksiyası ilə almaq olar.

Qızılca uzun illər boyu Azərbaycanda ən geniş yayılmış yoluxucu xəstəliklərdən biri olub. Xüsusilə, peyvəndləmə proqramlarının geniş tətbiqindən əvvəl demək olar ki, hər ailə bu xəstəliklə qarşıla-

sırdı. Son onilliklərdə peyvənd sayəsində yoluxma halları kəskin azalsa da, qızılca tamamilə aradan qalxmayıb və müəyyən dövrlərdə yenidən artım müşahidə oluna bilər. Bu isə onu göstərir ki, təhlükə hələ də qalmaqdadır.

Yeni epidemiya təhlükəsi qalmaqdadır...

Ümumdünya Səhiyyə Təşkilatının (ÜST) Avropa regionundakı 53 ölkədən aldığı ilkin məlumatlara görə, 2025-ci ildə Avropa və Mərkəzi Asiyada qızılca xəstəliyinə yoluxma

hallarının sayı 2024-cü illə müqayisədə xeyli azalıb. Lakin Birləşmiş Millətlər Təşkilatının Uşaq Fondu (UNICEF) və Ümumdünya Səhiyyə Təşkilatı (ÜST) xəbərdarlıq edir ki, yeni epidemiya təhlükəsi qalmaqdadır.

2025-ci ildə regionda 33 min 998 qızılca xəstəliyi qeydə alınıb ki, bu da əvvəlki illə

müqayisədə təxminən 75 faiz azdır. Bu azalma həm xüsusi tədbirlərin həyata keçirilməsi, həm də həssas şəxslərin sayının tədricən azalması ilə əlaqədardır. Çünki peyvənd nisbəti aşağı olan örazilərdə bir çox insan artıq infeksiyaya yoluxmuşdu.

ÜST-nin regional direktoru Hans Klyuge qeyd edib ki, son

üç ildə regionda 200 mindən çox insan qızılca xəstəliyinə yoluxub. Ümidverici tendensiyalara baxmayaraq, 2025-ci il rəqəmləri hələ də 2000-ci ildən bəri əksər illərdə müşahidə olunan göstəriciləri üstələyir. Bəzi ölkələrdə yoluxma hallarının sayı 2024-cü ildəki ilə müqayisədə daha çox olub. Qızılca halları 2026-cı ildə də qeydə alınmağa davam edəcək. Lakin bu halların çoxunun qarşısını daha geniş yayılmış immunizasiya və sürətli epidemi-

Xəstəliyin 15-17-ci günlərində...

V.Cavadzadə qeyd edib ki, sağlam bir insanın yoluxmuş şəxsin istifadə etdiyi dəsmal, paltar, boşqab, bıçaq və ya oyuncaq kimi əşyalara toxunması böyük riskdir: "Sağlam insan da bu əşyalara toxunduqdan sonra əllərini sabunlamadan ağzına, burnuna və ya gözüne qoyarsa, yoluxa bilər. Qızılca virusu sağlam insana çatdıqda, insanın boğazı ilə burununun qovuşduğu hissəyə daxil olur və bölgədəki limfa düyünlərinə çatır.

Oradan qan dövranı sistemi vasitəsilə bütün bədənə yayılır. Müxtəlif orqanlarda hüceyrə sistemlərinə daxil olaraq çoxalmağa davam edir. Xəstəliyin 15-17-ci günlərində viral və immun sisteminin reaksiyası virusun çoxalmasını dayandırır və xəstəlik nəzarət altına alınır.

Simptomlar hansılardır?

Mövzu barədə "Yeni Azərbaycan"ə danışan infeksiya həkimi Vüqar Cavadzadə bildirib ki, xəstəliyin ilk əlamətləri qızılca virusu insana keçdikdən təxminən 8-12 gün sonra görünür. Onun sözlərinə görə, bu simptomlar çox vaxt sadə yuxarı tənəffüs yollarının infeksiyasına bənzəyir: "Burun axması, öskürək, asqırma, halsızlıq, yorğunluq, yüksək hərarət, boğaz

ağrısı, ağızda, diş ətlərinin ətrafında, yanaqların içərisində xırda boz rəngli ləkələr olur. 1-3-cü günlərdə işığa qarşı həssaslıq kimi əlamətlər arasında görülən xəstəliyin 4-8-ci günlərində hərarət 39-41 dərəcə arasında dəyişir.

Qulaq və boyun arxasında bir töküntü başlayır. Bu səpkilər əvvəlcə üzə, gövdəyə, sonra isə qol və ayaqlara yayılır. Qızılca-

da səpgi qırmızı və qəhvəyi rəngdədir, düz formada və dəri səthində yüngül şişkinlik olur. Bütün bədənə yayılan səpgilər təxminən 4 gün davam edir. Daha sonra, yüngül bir solma ilə, baş nahiyyəsindən aşağı solur və yox olur. Səpkilərin yox olması ilə insanın hərarəti də aşağı düşür. Ancaq xəstəliyin səbəb olduğu öskürək təxminən 10 gün davam edir".

Qızılcanın qarşısını almaq olarmı?

İnfeksiya vürğulayıb ki, qızılcadan qorunmanın ən təhlükəsiz və təsirli yolu peyvənd olunmaqdır: "Qızılca peyvəndinin birinci dozəsindən sonra qorunma dərəcəsi 93 faizə, ikinci dozadan sonra isə 97 faizə yüksəlir. Qızılca xəstəliyinin yayılmasının qarşısını almaq üçün

yoluxmuş şəxsin sosial təcrid olunması və sağlam insanlardan uzaq durması tövsiyə olunur. Qızılca üçün ən böyük risk faktorları peyvənd olunmamaqdır. Eyni zamanda, qızılca xəstəliyinin yayıldığı ölkələrə səyahət etmək tövsiyə edilmir.

Peyvənd nə vaxt edilməlidir?

Həkim bildirib ki, qızılca-dan qorunmanın ən təsirli yolu hesab edilən peyvənd uşaqlıq dövründə müntəzəm olaraq aparılır: "2 dozada verilən qızılca peyvəndi uşaq 9 aylıq olanda vurulur. İkinci doza 4-6 yaş arasında tətbiq olunur. Bu vaxtdan əvvəl peyvəndin ikinci dozası tövsiyə edilməyə də, uşağın bu

Xüsusilə 1 yaşa qədər uşaqlar...

İnfeksiya qeyd edib ki, 5 gündən çox davam edən yüksək hərarət qızılca səbəbiylə pnevmoniya və ya otitis kimi müxtəlif ağırlaşmaların inkişaf etdiyini göstərə bilər: "Qızılca hallarında təxminən 30 faizdə bir və ya daha çox ağırlaşma inkişaf edir. Xüsusilə 1 yaşa qədər uşaqlarda və peyvənd olunmamış böyüklərdə

ağırlaşma riski xeyli yüksəkdir. Qızılca, həmçinin ishal, korluq və beyin iltihabı kimi xəstəliklərə yol açır".

Digər müalicə üsulları...

İnfeksiya sۆzlərinə görə, qızılcanın profilaktik müalicəsi olsa da, xəstəliyin qəti bir müalicə üsulu yoxdur: "Bununla belə həkim xəstəliyə görə qızdırmanı idarə etmək üçün bəzi dərmanlar təyin edə bilər. Vitamin A əlavəsi də xəstəliklə əlaqəli simptomların şiddətini azaltmaqda təsirli olur. Buna görə də, həkim xəstənin mövcud vəziyyətinə uyğun olaraq müxtəlif dərmanların istifadəsini tövsiyə edə bilər".

Yeganə BAYRAMOVA